

Herinrichting Hurwenense uiterwaard, provincie Gelderland

**Aanvullend toetsingsadvies over het milieueffectrapport en
de aanvullingen daarop**

23 december 2008 / rapportnummer 1388-165

1. OORDEEL OVER HET MER EN DE AANVULLINGEN DAAROP

Vanaf 1992 wordt er nagedacht over de wenselijkheid en mogelijkheid om in de Hurwenense uiterwaard via grootschalige ingrepen natuurontwikkeling mogelijk te maken. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) heeft als initiatiefnemer de opdracht van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland om hiervoor een inrichtingsplan op te stellen. Nadat het inrichtingsplan door Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland (coördinerend bevoegd gezag) en de minister van Verkeer en Waterstaat is goedgekeurd, zal het plan als basis dienen voor de vergunningverlening.¹

Voor de besluitvorming over het inrichtingsplan is in 2006 een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De Commissie heeft in 2006 geadviseerd² dit MER op een aantal punten aan te vullen door:

- te verduidelijken wat de doelstelling voor waterstandsverlaging is en aan te geven hoe de alternatieven op hun doelbereik beoordeeld worden en welke onzekerheid daarbij hoort;
- een beschrijving en visualisering te geven van de verschillende alternatieven waarmee duidelijk wordt waar welke hoeveelheid grond vergraven wordt, wat de hoogte van de verschillende (deel)gebieden wordt en welke consequenties dit heeft voor de waterstanden en stromingen;
- een beschrijving van de gevolgen voor de (beschermde) natuurwaarden te geven die navolgbaar is uit de beschrijving van de inrichting.

De Commissie heeft deze informatie in 2008 ontvangen.³ De Commissie is van oordeel dat **in het MER en de aanvullingen daarop de essentiële informatie voor de besluitvorming aanwezig is.**

In het volgende hoofdstuk worden bovengenoemde punten en de aanbevelingen van de Commissie nader toegelicht.

---

¹ Zie bijlage 1 voor nadere projectgegevens.

² Zie advies 1388-135 op www.commissiemer.nl.

³ Een eerste aanvulling op 11 juli 2008 en een tweede aanvulling op 21 november 2008.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL EN AANBEVELINGEN

2.1 Waterstandverlaging

2.1.1 Doelstelling en randvoorwaarden van het project

MER

De doelstelling van het voornemen wordt op verschillende plaatsen in het MER anders beschreven. Daarmee is de doelstelling niet consistent en voor de waterstandsverlaging tegenstrijdig. Het is duidelijk dat de doel/doelen gedurende de looptijd van het project zijn gewijzigd, mede nadat een beslissing is genomen over de PKB Ruimte voor de Rivier. Niet duidelijk is wat de uiteindelijke doelstelling van het project is en in hoeverre de verschillende alternatieven voldoen aan de doelstelling.

Aanvulling

In de aanvulling is aangegeven dat Herinrichting als natuurgebied voorop staat en dat de waterstandsverlagende doelstelling secundair is. Dit punt is hiermee voldoende toegelicht.

2.1.2 Onzekerheid

MER

Uit het MER, de aanvullende informatie en uit de gespreken met initiatiefnemer en bevoegd gezag is gebleken dat de onzekerheidsmarge rond de berekende maatgevende hoogwaterstanden waarschijnlijk in de orde van een aantal centimeters is. Daarmee zou de onzekerheid even groot of zelfs groter zijn dan de verschillen in waterstanddaling bij hoogwater tussen de alternatieven. Specifieke berekeningen over de Hurwenense uiterwaard die hierover uitsluitel kunnen geven ontbreken echter.

Aanvulling

In de aanvulling op het MER wordt alleen ingegaan op de nauwkeurigheid in algemene zin. Ten opzichte van het MER geeft de aanvulling daarmee geen nieuwe informatie. Aangezien in de aanvullende informatie is aangegeven dat waterstandverlaging een nevendoelelstelling is (zie § 2.1.1) en geen randvoorwaarde acht de Commissie het ontbreken van de informatie over de nauwkeurigheid van de berekende waterstanddaling geen essentiële tekortkoming.

Verder wordt in de aanvulling geconstateerd dat het doorlaatmiddel op 5 m boven NAP moet worden gedimensioneerd om ongewenst sterke aanzanding in het zomerbed te voorkomen. Voor het MMA1 en MMA2 betekent dat een verhoging van de drempelhoogte van 1 m ten opzichte van de drempelhoogte waarvan in het MER was uitgegaan. Dit zal tot een vermindering van de waterstandsdaling leiden ten opzichte van de oorspronkelijke berekeningen. Hoeveel is onduidelijk, maar gelet op het geringe waterstandseffect van de in het MER gepresenteerde berekeningen zou dit kunnen betekenen dat – met name voor MMA2 – er in het geheel geen waterstandsdaling wordt bereikt, of zelfs een geringe waterstandsverhoging op zal treden. Een zeer geringe waterstandsverlaging zal een zeer frequent maai- en kapbeleid noodzakelijk maken, terwijl een waterstandsverhoging indruist tegen één van de doelstellingen van het plan. Om hierover meer duidelijkheid te verkrijgen zijn nieuwe berekeningen van de waterstandseffecten nodig voor de alternatieven MMA1 en MMA2.

Voor de Hurwenense Uiterwaard is een veel beter inzicht mogelijk door 2D waterbewegingsberekeningen uit te voeren met pessimistische en optimistische waarden van de parameter die het meest invloed heeft op de onzekerheid, de hydraulische ruwheid.

De Commissie adviseert:

- In de verdere uitwerking aanvullende berekeningen voor MMA1 en MMA2 uit te voeren die duidelijkheid geven over de waterstandverlaging en het uiterwaarden beheer dat daarbij nodig is;
- bij de besluitvorming er mee rekening te houden dat herinrichting van de Hurwenense uiterwaarden ook waterstandsverhogend kan zijn.

2.2 Alternatieven

2.2.1 **Grondbalans, hoogteverschillen en meestromende nevengeul**

MER

Uit de beschrijving van de alternatieven in het MER wordt niet duidelijk hoe groot de ontgravingen zijn en of grond van of naar buiten het plangebied wordt aan- of afgevoerd. Ook blijft onduidelijk wat de uiteindelijke inrichting van het gebied zal zijn en waar en wanneer in de verschillende alternatieven meestromende nevengeulen ontstaan.

Aanvulling

De aanvullingen geven aan hoeveel grond per alternatief ontgraven wordt, wat de hoogteverschillen in de alternatieven zijn en wat de overstromingskansen zijn. Daarmee geeft de aanvulling voldoende informatie voor de besluitvorming.

2.2.2 **Beheer en onderhoud**

MER

In de richtlijnen is gevraagd om een onderscheid te maken in de gevolgen in de aanlegfase en in de gebruiksfase, inclusief beheer. Een aspect dat ontbreekt in het MER is een beschrijving van het beheer en onderhoud van de verschillende alternatieven en de gevolgen daarvan.

Aanvulling

In de aanvulling is aangegeven welk beheer mogelijk is en dat de effectiviteit van het beheer gemonitord gaat worden. Daarmee is dit punt voldoende toegelicht.

2.3 Natuur

MER

In de richtlijnen wordt gevraagd om aan te geven of de herinrichting kan leiden tot significante gevolgen voor het Natura 2000-gebied. Bij de effectbeschrijving voor natuur wordt aangegeven dat alle alternatieven effecten hebben op bestaande en potentiële natuurwaarden en/of verstoring van fauna in de aanlegfase tot gevolg hebben. In het MER wordt niet beoordeeld of de effecten gezien moeten worden als significante gevolgen.

Aanvulling

In de aanvullingen is aangegeven welke gevolgen de alternatieven kunnen hebben voor natuurwaarden in het plangebied, inclusief de natuurwaarden waarvoor (concept)instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd voor Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal.⁴ Uit de aanvulling wordt duidelijk dat MMA2:

- iets beter scoort als slaapplaats van ganzen door het ontbreken van stromingsinvloed;
- meer bijdraagt aan de verbeteropgave voor Glanshaver- en vossenstaart-hooilanden dan MMA1 en VA;
- minder goed scoort voor trekvisseren omdat een stromende nevengeul ontbreekt.

De exacte bijdragen van MMA1, MMA2 en VA aan de verbetering van het (voormalige) staatsnatuurmonument De Kil zullen naar verwachting ook van elkaar verschillen.

De Commissie adviseert:

- de verschillen in mogelijke bijdrage van MMA1, MMA2 en VA aan de verbeteropgaven die in het aanwijzingsbesluit voor Natura-gebied uiterwaarden Waal en de verbetering van het (voormalige) staatsnatuurmonument De Kil in beeld te brengen;
- de verschillen bij de verdere planuitwerking te betrekken.

---

⁴ De Hurwenense Uiterwaard maakt deel uit van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Het gebied is aangewezen ingevolge de Vogelrichtlijn en deels aangemeld krachtens de Habitatrichtlijn. Het Natuurmonument Kil van Hurwenen ligt in dit gebied.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Ministerie van LNV, Dienst Landelijk Gebied Regio Oost

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland

Besluit: inrichtingsplan met in het vervolg eventuele vergunningverlening ingevolge de Ontgrondingenwet, de Wet milieubeheer en/of de Wet verontreiniging oppervlaktewateren

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C16.1, C18.3

Activiteit: het vergraven van de Hurwenense uiterwaard om natuurontwikkeling mogelijk te maken

Betrokken documenten:

- MER Herinrichting Hurwenense Uiterwaard , Arcadis 13 juni 2006;
- Aanvulling/verduidelijking MER Hurwenense Uiterwaard, 22 december 2006;
- Aanvulling op het MER Hurwenense Uiterwaard, Arcadis, 22 november 2007;
- Aanvullende informatie met betrekking tot natuureffecten, Dienst Landelijk Gebied, 17 november 2008.

De Commissie heeft geen inspraakreactie via bevoegd gezag ontvangen.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Staatscourant nr. 205, 23 oktober 2003

aanvraag richtlijnenadvies: 14 oktober 2003

richtlijnenadvies uitgebracht: 23 december 2003

richtlijnen vastgesteld: 28 mei 2004

kennisgeving MER: 6 september 2006

toetsingsadvies over het MER en de aanvulling daarop uitgebracht: 6 februari 2007

aanvraag aanvullend toetsingsadvies: 10 juli 2008

aanvullend toetsingsadvies over het MER en de aanvullingen daarop uitgebracht: 23 december 2008

Bijzonderheden:

Met het MER en de eerste aanvulling was nog niet duidelijk wat de doelstelling van het project was, welke hoeveelheid grond per alternatief vergraven werd en welke gevolgen er te verwachten zijn voor de (beschermde) natuurwaarden. In 2007 heeft de Commissie daarom een advies uitgebracht waarin werd geadviseerd deze informatie aan te vullen. In 2008 is deze informatie aangevuld en is een aparte notitie gegeven met aanvullende informatie. De Commissie is van oordeel dat in het MER en de aanvullingen daarop de essentiële informatie voor de besluitvorming aanwezig is.

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet

het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. B.F.M. Beerlage (werkgroepsecretaris)

dr. J.H. van den Berg

ir. Y.C. Feddes (alleen richtlijnen- en toetsingsfase))

dr. H.J.R. Lenders (alleen richtlijnen- en toetsingsfase)

prof.dr.ir. F.M. Maas

ing. R.L. Vogel (alleen aanvullende toetsingsfase)

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

**Aanvullend toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Herinrichting Hurwenense uiterwaard, provincie Gelderland en de
aanvullingen daarop**

Vanaf 1992 wordt er nagedacht over de wenselijkheid en mogelijkheid om in de Hurwenense uiterwaard via grootschalige ingrepen natuurontwikkeling mogelijk te maken. Daarbij is er een inspanningsverplichting voor waterstandsverlaging geformuleerd. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) heeft als initiatiefnemer de opdracht van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland om hiervoor een inrichtingsplan op te stellen. Voor de besluitvorming over het inrichtingsplan is een milieueffectrapport opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2501-8